

© Переклад зроблений Українською Гельсінською спілкою з прав людини, [http://: precedent.in.ua](http://precedent.in.ua). Дозвіл опублікувати цей переклад надано виключно з метою його включення в базу даних Суду HUDOC. Даний переклад не має для суду обов'язкової сили.

© Translation made by the Ukrainian Helsinki Human Rights Union, [http://:precedent.in.ua](http://precedent.in.ua). Permission to republish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC. This translation does not bind the Court.

© La présente traduction a été effectuée par l'Ukrainian Helsinki Human Rights Union, [http://:precedent.in.ua](http://precedent.in.ua). L'autorisation de la republier a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour. Cette traduction ne lie pas la Cour.

Інформаційний бюлетень – Збройні конфлікти

серпень 2014 року
Цей інформаційний бюлетень не є обов'язковим
для суду та не є вичерпним.

Збройні конфлікти

Справи, пов'язані з Турецько-Кіпрським питанням

Кіпр проти Туреччини

10 травня 2001 року (Велика Палата – основне рішення)¹

Ця справа пов'язана з ситуацією, що мала місце у північному Кіпрі з часу ведення там військових операцій Туреччиною у липні-серпні 1974 року, і триваючим поділом території Кіпру. Кіпр заявив про те, що порушення Туреччиною положень [Європейської конвенції з прав людини](#) є предметом адміністративної практики. Відповідно до його тверджень, Туреччина відповідальна за заявлені порушення, незважаючи на проголошення «Турецької Республіки Північного Кіпру» (ТРПК) у листопаді 1983 року, вказуючи на засудження міжнародною спільнотою заснування ТРПК. Туреччина, з іншого боку, додержувалась думки, що ТРПК – незалежна держава, і що вона не може нести відповідальність згідно з положеннями Конвенції за вказані дії чи бездіяльність, що є предметом розгляду.

Європейський суд з прав людини вирішив, що оскаржувані у заяві факти належать до юрисдикції Туреччини. Також він встановив чотирнадцять порушень Конвенції, що стосувалися:

- *зниклих безвісти греків-кіпріотів та їх родичів*: **триваюче порушення статті 2** (право на життя) Конвенції щодо непроведення відповідними органами Турецької держави ефективного розслідування місцезнаходження та долі зниклих безвісти греків-кіпріотів, які зникли за загрозливих життю обставин; **триваюче порушення статті 5** (право на свободу та особисту недоторканість) щодо непроведення відповідними

¹.Також, щодо цієї ж справи, див. [рішення](#) Великої Палати від 12 травня 2014 року щодо питання справедливого відшкодування. У цьому рішенні Суд постановив, що проміжок часу з моменту винесення основного рішення 10 травня 2001 року не позбавляв його можливості вивчення заяв уряду про справедливе відшкодування. Суд дійшов висновку, що Туреччина зобов'язана виплатити Кіпру 30 000 000 євро (EUR) в рахунок моральної шкоди, завданої родичам зниклих безвісти осіб та 60 000 000 євро в рахунок моральної шкоди, завданої грекам-кіпріотам - жителям півострова Карпас, оточеним чужими володіннями. Як зазначив суд, вказані суми підлягають розподілу урядом Кіпру між окремими потерпілими під наглядом Комітету міністрів Ради Європи.

турецькими органами ефективного розслідування місцезнаходження зниклих безвісти греків-кіпріотів, стосовно яких існувало спірне твердження про перебування їх під арештом турецьких органів на момент зникнення; та **триваюче порушення статті 3** (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження), яке полягало у ненаданні турецькими державними органами інформації з врахуванням очевидного занепокоєння родичів, досягло рівня жорстокості, яке можна кваліфікувати виключно як нелюдське поводження;

- *житла та власності біженців*: **триваюче порушення статті 8** (право на повагу до приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції) щодо відмови у поверненні будь-яких біженців серед греків-кіпріотів до свого житла у північному Кіпрі; **триваюче порушення статті 1** (захист права власності) **Протоколу № 1** до Конвенції щодо факту відмови у наданні грекам-кіпріотам, власникам майна у північному Кіпрі, доступу до їх власності, як і контролю та права користування нею, а також будь-якого відшкодування у зв'язку з перешкоджанням здійсненню ними своїх майнових прав; та **порушення статті 13** (право на ефективний засіб юридичного захисту) щодо ненадання грекам-кіпріотам, які не проживають у північному Кіпрі, жодних засобів правового захисту від перешкоджання здійсненню ними своїх прав відповідно до статті 8 та статті 1 Протоколу № 1;

- *умов проживання греків-кіпріотів у районі Карпас північної частини Кіпру*: **порушення статті 9** (свобода думки, совісті і релігії), щодо наслідків обмежень свободи пересування, що у свою чергу, обмежувало доступ до місць віросповідання та участі в інших аспектах релігійного життя; **порушення статті 10** (свобода вираження поглядів) в частині, де призначені для використання у початковій школі підручники підлягали надмірній цензурі; **порушення статті 1** (захист права власності) **Протоколу № 1** у тому, що їм не було забезпечено право на повагу в їх володінні своїм майном у випадку їх безповоротного виїзду з вказаної території, а також у тому, що у випадку смерті не визнаються права на спадщину родичів, що живуть у південному Кіпрі; **порушення статті 2** (право на освіту) **Протоколу № 1** в частині відсутності для них відповідних установ загальної середньої освіти; **порушення статті 3** у тому, що греки-кіпріоти, які живуть у районі Карпас на півночі Кіпру, піддавалися дискримінації, яка призводила до принизливого ставлення; **порушення статті 8** щодо їх права на повагу до приватного та особистого життя, а також житла; та **порушення статті 13** в силу відсутності на практиці засобів захисту при порушенні органами влади їх прав, передбачених статтями 3, 8, 9 та 10 Конвенції та статті 1 і 2 Протоколу № 1;

- *прав турків- кіпріотів, проживаючих у північній частині Кіпру*: **порушення статті 6** (право на справедливий суд), у зв'язку із законодавчою практикою уповноваження військових судів на ведення судочинства у цивільних справах.

Суд також встановив **відсутність порушення** Конвенції щодо кількості скарг, включаючи ті, що подані відповідно до: **статті 4** (заборона рабства і примусової праці), **статті 11** (свобода зібрань та об'єднання), **статті 14** (заборона дискримінації), **статті 17** (заборона зловживання правами) та **статті 18** (межі застосування обмежень прав), що читаються у сукупності з усіма цими положеннями. Стосовно кількості інших тверджень, Суд вирішив, що розгляд зазначених питань не є обов'язковим.

Варнава та інші проти Туреччини

18 вересня 2009 року (Велика Палата).

Заявники були родичами дев'яти кіпріотів, які зникли безвісти під час турецьких військових операцій у північній частині Кіпру у липні та серпні 1974 року. Вони, зокрема, стверджували, що їхні родичі зникли після затримання турецькими

збройними силами та те, що органи влади Туреччини не звітували з того часу щодо них.

Суд встановив, що мало місце **триваюче порушення статті 2** (право на життя) Конвенції у зв'язку з непроведенням уповноваженими органами ефективного розслідування долі дев'яти чоловіків, які зникли за загрозливих життю обставин, **триваюче порушення статті 3** (заборона нелюдського поводження) щодо заявників, **триваюче порушення статті 5** (право на свободу та особисту недоторканість) на підставі непроведення уповноваженими органами ефективного розслідування долі двох чоловіків, які зникли безвісти, та **відсутність триваючого порушення статті 5** щодо інших семи зниклих чоловіків.

Андрей проти Туреччини

27 жовтня 2009 року.

Ця справа стосувалась британського громадянина, пораненого і застреленого турецькими збройними силами під час неспокою у буферній зоні Об'єднаних Націй на Кіпрі.

Суд вирішив, що мало місце **порушення статті 2** (право на життя) Конвенції. Використання потенційно смертоносної сили проти заявника не було «абсолютно необхідним» і не підпадало під жодний з винятків, передбачених статтею 2 Конвенції.

Чараламбаус та інші проти Туреччини і Емін та інші проти Кіпру

3 квітня 2012 року (рішення про прийнятність).

Перша група заяв стосувалась скарг, поданих родичами греків-кіпріотів, які зникли безвісти під час турецького вторгнення у 1974 році. Друга група заяв стосувалась скарг, поданих родичами турецьких кіпріотів, які зникли безвісти під час проявів міжобщинного насильства у 1963-1964 роках. Рештки зниклих родичів заявників було знайдено завдяки програмі ексгумації Комітету ООН з питань зниклих осіб. Звіти судової медицини вказують на те, що жертви були з ознаками численних пострілів та інших ушкоджень. Заявники скаржились на непроведення відповідними органами ефективного розслідування зникнень та вбивств їх родичів.

Суд визнав заяви **неприйнятними**. Виражаючи своє розуміння того, що уряди Туреччини та Кіпру зобов'язані, відповідно до статті 2 Конвенції, провести розслідування щодо знайдення тіл зниклих осіб з ознаками жорсткої смерті, Суд вирішив, що встановлення розслідування смертей було безрезультатним. Сам факт відсутності будь-якого прогресу до цього моменту вказує на відсутність завзяття зі сторони органів влади.

Заяви на розгляді

Гюзелюртлу та інші проти Кіпру і Туреччини (заява № 36925/07)

Заява доведена до відома урядів Кіпру та Туреччини 13 травня 2009 року.

Ця справа стосується розслідування вбивства турецько-кіпріотської сім'ї на території, підконтрольній Республіці Кіпр, особами, що знаходяться у Турецькій Республіці Північного Кіпру (ТРПК). Базуючись, зокрема, на статті 2 (право на життя) Конвенції, заявники стверджували, що компетентні органи Кіпру та Туреччини (включно з ТРПК) не провели ефективного розслідування вбивства трьох їх родичів. Окрім цього, вони стверджують, що мало місце систематичне невжиття заходів з розслідування певних вбивств у справах, де виконавці (як і у цій справі) втікали, перетнувши лінію розділу, у зв'язку з чим існуючі в цьому місці закони не захищали право на життя.

Суд довів заяву до відома урядів Кіпру та Туреччини і поставив запитання сторонам відповідно до статті 2 (право на життя) і статті 13 (право на ефективний засіб

Справи, пов'язані з конфліктом турецької служби безпеки та РПК (Робітничої партії Курдистану)

Європейський Суд з прав людини виніс близько 280 рішень про визнання порушень Конвенції, що мали місце на тлі боротьби з тероризмом у 1990-х роках, зокрема у зв'язку з конфліктом між турецькими силами служби безпеки та РПК, незаконною партією. Суд встановив численні порушення Конвенції у зв'язку з:

- смертю близьких родичів заявників в результаті надмірного застосування сили членами сил безпеки;
- ненаданням захисту життю близьких родичів заявників;
- смертю та/чи зникненням близьких родичів заявників;
- жорстоким поводженням;
- знищенням майна і
- відсутністю ефективних національних засобів правового захисту за скаргами заявників.

Тимчасова резолюція, прийнята Комітетом міністрів Ради Європи, що здійснює нагляд за виконанням рішень Суду, 18 вересня 2008 року привітала ряд заходів, вжитих Туреччиною для втілення рішення суду щодо цієї проблеми. Зокрема, резолюція зазначає: вдосконалення процесуальних гарантій при затриманні і професійне навчання співробітників служби безпеки; нове законодавство, що обмежує використання сили поліцією і нове законодавство, а також законодавство, що забезпечує відшкодування матеріальної шкоди, завданої у зв'язку з операціями, що проводилися в ході боротьби з тероризмом. Водночас, Комітет міністрів переконливо просив уряд Туреччини вжити подальших важливих загальних заходів, зокрема, із забезпечення виконання компетентними органами ефективного розслідування порушень заяв про зловживання з боку співробітників служби безпеки.

Ключові та недавні рішення включають:

Ментес та інші проти Туреччини

27 листопада 1997 року.

Заявники – чотири громадяни Туреччини курдського походження з села, що розташоване у провінції Бінгель на південному сході Туреччини. Вони скаржилися на те, що їхнє житло було спалено під час операції служби безпеки у червні 1993 року, в ході конфлікту на південному сході Туреччини між службою безпеки та членами РПК. Суд, детально вивчивши свідчення, зібрані Європейською комісією з прав людини², був задоволений тим, що встановлені таким чином факти долають обґрунтовані сумніви щодо трьох з тверджень заявників. Зокрема, він встановив **порушення статті 8** (право на повагу до приватного та сімейного життя та житла) Конвенції по відношенню до цих заявників.

Орхан проти Туреччини

18 червня 2002 року.

Заявник, громадянин Туреччини курдського походження, заявляв, зокрема, про

2. Європейська комісія з прав людини разом з Європейським судом з прав людини та Комітетом міністрів Ради Європи, що засідала у Страсбурзі з липня 1954 року до жовтня 1999 року, здійснювала нагляд за виконанням договірними державами-учасницями їх обов'язків відповідно до Європейської конвенції з прав людини. Комісія припинила своє існування з моменту, коли Суд набув постійного статусу 1 листопада 1998 року.

знищення села на південному сході Туреччини, де він проживав, державною службою безпеки у травні 1994 року; про затримання і зникнення двох його братів та сина, а також про неспроможність подальшого розслідування.

Суд, зокрема, встановив два **порушення статті 2** (право на життя) Конвенції у зв'язку з вірогідною смертю сина заявника і двох братів та у зв'язку з невідповідним розслідуванням їх затримання та зникнення; **порушення статті 3** (заборона катування і такого, що принижує гідність, поводження чи покарання) щодо заявника; **порушення статті 5** (право на свободу та особисту недоторканість), щодо сина заявника та його братів; **порушення статті 8** (право на повагу до приватного та сімейного життя) та **статті 1** (захист права власності) **Протоколу № 1** щодо заявника та його братів; **порушення статті 8** щодо сина заявника; **порушення статті 13** (право на ефективний засіб юридичного захисту) у поєднанні зі статтями **2, 3, 5 та 8** Конвенції, разом з **статтею 1 Протоколу № 1** щодо заявника, його братів та сина.

Ер та інші проти Туреччини

31 червня 2012 року.

Ця справа стосувалась зникнення у липні 1995 року 44-річного батька та брата турецької сім'ї після проведення військової операції у їх селі. Заявники стверджували, що їх родича заарештовано 14 липня 1995 року після сутички турецької служби безпеки та РПК у селі Курудере та відправлено до місцевого відділку жандармерії. Уряд Туреччини стверджував, що родича заявників не було арештовано 14 липня; натомість він допомагав солдатам визначати місцезнаходження мін, встановлених терористами у районі і його відпустили наступного дня. Подальше розслідування показало, що він приєднався до терористів на півночі Іраку.

Суд встановив два **порушення статті 2** (право на життя та відсутність ефективного розслідування) Конвенції щодо зникнення та вірогідної смерті родича заявників; **порушення статті 3** (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) внаслідок заподіяння моральної шкоди заявникам у зв'язку зі зникненням їх родича; **порушення статті 5** (право на свободу та особисту недоторканість) щодо незаконного затримання родича заявників у відділку жандармерії; і **порушення статті 13** (право на ефективний засіб юридичного захисту).

Суд підтвердив, зокрема, що менш жорсткий підхід був виправданий при вивченні питання дотримання шестимісячного часового обмеження (стаття 35 Конвенції – умови прийнятності) у випадках зі зникненням, не лише у контексті міжнародного збройного конфлікту, але й у національному контексті. Окрім цього, Суд встановив, що заявники не можуть бути піддані критиці за дев'ятирічне очікування перед поданням заяви про зникнення свого родича, оскільки протягом цього часу проводилось розслідування (яке завершилось багатообіцяючим новим розвитком подій) і вони вжили всіх очікуваних заходів задля сприяння органам влади.

Мерєм Челік та інші проти Туреччини

16 квітня 2013 року.

Ця справа стосувалась заявленого вторгнення в село Шемдінлі у районі Хаккарі (південний схід Туреччини), здійсненого турецькою службою безпеки у липні 1994 року. Заявники – 14 громадян Туреччини курдського походження, що є близькими родичами (дружини, брати та батьки) 13 осіб, які зникли, та однієї особи, яку нібито вбито під час рейду. Відповідно до офіційної версії подій, у вказаний день у селі відбулась збройна сутичка між силами безпеки та РПК, що змусило незабаром жителів вдатися до втечі в Ірак. Заявники, зокрема, стверджували, що турецькі сили безпеки несуть відповідальність за незаконне затримання, зникнення та вбивство/презюмовану смерть їх родичів, а також за неефективність подальшого розслідування органами

влади їх заяв.

Суд встановив **порушення статті 2** (право на життя) Конвенції у зв'язку зі зникненням та вірогідною смертю 12 з родичів заявників, вбивством одного з родичів заявників та неефективним розслідуванням зазначених зникнень та вбивства. Суд також вирішив, що мало місце **порушення статті 5** (право на свободу та особисту недоторканість) щодо незаконного затримання 13 з родичів заявників і **порушення статті 3** (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) щодо нематеріальної шкоди, заподіяної 13 заявникам у зв'язку зі зникненням їх родичів.

Бензер та інші проти Туреччини

12 листопада 2013 року.

Ця справа стосувалась тверджень заявників про те, що турецькі військові бомбардували два їх села з літака у березні 1994 року, вбивши більш, ніж 30 їхніх близьких родичів, заподіявши ушкодження деяким заявникам, а також знищивши більшість майна і худоби. Уряд Туреччини стверджував, що цей напад здійснено РПК. Суд вирішив, що мало місце **порушення статті 2** (право на життя) Конвенції у зв'язку зі смертю 33 близьких родичів заявників та ушкоджень, заподіяних трьом заявникам; **подальші порушення статті 2** у зв'язку з вкрай неналежним розслідуванням цього випадку; **порушення статті 3** (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження), оскільки жителів села змусили свідчити про смерть своїх родичів та знищення їхнього житла, а уряд Туреччини не надав навіть мінімальної гуманітарної допомоги для вирішення наслідків вторгнення; і **недотримання статті 38** (обов'язок забезпечити усі необхідні заходи для розгляду справи), оскільки уряд Туреччини не надав вкрай важливого доказу, а саме бортового журналу літаків, які здійснювали бомбардування.

У подальшому, беручи до уваги те, що на національному рівні розслідування все ще триває, Суд встановив, зокрема, що це був винятковий випадок, в якому, відповідно до **статті 46** (виконання рішень Суду) Конвенції, необхідно зазначити, що Уряд Туреччини повинен провести подальше розслідування даного випадку за допомогою бортового журналу з метою встановлення та покарання осіб, відповідальних за бомбардування двох сіл заявників та запобігання подальшому уникненню відповідальності.

Справи стосовно операції НАТО в колишній Югославії

Банковіч та інші проти Бельгії та 16 інших договірних країн

19 грудня 2001 року (Велика Палата рішення про прийнятність).

Клопотання подали шестеро осіб, які мешкали в Белграді, Сербія, проти 17 країн-членів НАТО (Організація Північноатлантичного договору), які також є державами-учасниками Конвенції. Заявники скаржилися на бомбардування штаб-квартир сербського телебачення та радіо в Белграді силами НАТО при проведенні авіаційних ударів під час конфлікту в Косово, що призвело до ушкоджень будівлі та смерті декількох людей.

Суд визнав скаргу **неприйнятною**. Було встановлено, що, в той час як міжнародне право не виключає застосування державою екстериторіальної юрисдикції, як правило, вона визначається і обмежується суверенними територіальними правами інших відповідних держав. Інші засади юрисдикції були винятковими і потребували спеціального обґрунтування з урахуванням конкретних обставин кожної справи. Конвенція була багатостороннім договором, який працює в основному у регіональному контексті і, зокрема, в правовому просторі договірних держав. Тодішня

Союзна Республіка Югославія явно не потрапляла в межі цього правового простору. Суд не був переконаний в тому, що існував будь-який зв'язок між жертвами і державами-відповідачами, що потрапляли під його юрисдикцію.

Марковіч та інші проти Італії

14 грудня 2006 року (Велика Палата).

Заява стосується позовів десяти заявників про відшкодування шкоди, громадян колишньої Сербії та Чорногорії, поданих до італійських судів щодо смертей їхніх родичів в результаті авіаційних ударів по штаб-квартирам Радіо та телебачення Сербії (РТС) в Белграді 23 квітня 1999 року альянсом НАТО. Вони стверджували, посилаючись на статтю 6 (право на справедливий судовий розгляд) у поєднанні із статтею 1 (зобов'язання поважати права людини) Конвенції, що їм було відмовлено в доступі до суду.

Суд ухвалив, що, як тільки заявники подали цивільний позов до італійських судів, безперечно, з'явився «юрисдикційний зв'язок» для цілей статті 1 Конвенції. Однак, суд **не виявив порушення статті 6** (право на справедливий судовий розгляд) Конвенції, вважаючи, що вимоги заявників були в повній мірі розглянуті у світлі італійських правових принципів, застосованих до деліктного права.

Бехрамі та Бехрамі проти Франції та Сараматі проти Франції, Германії та Норвегії

31 травня 2007 року (Велика палата – рішення про прийнятність).

Перша справа стосувалася вибуху касетної бомби у березні 2000 року, скинутої під час бомбардування силами НАТО колишньої Союзна Республіка Югославія у 1999 році, яку знайшли граючі діти та яка вбила одного хлопчика та тяжко поранила іншого. Заявники скаржилися, посилаючись на статтю 2 (право на життя) Конвенції, що смерть одного хлопчика і травми іншого настали внаслідок нездатності французьких військ міжнародної служби безпеки в Косово (СДК), помаркувати та/або знешкодити бомби, що не розірвалися.

Друга справа стосувалася затримання миротворцями чоловіка з Косова албанського походження, який підозрювався в причетності до збройних груп, що діяли в районі кордону між Косово та колишньою Югославською Республікою Македонією та імовірно являли собою загрозу безпеці СДК. Він скаржився на утримання під вартою в період між липнем 2001 року та січнем 2002 року з порушенням, зокрема, статті 5 (право на свободу та особисту недоторканність) Конвенції.

Суд визнав скарги **неприйнятними**. Було встановлено, що нагляд за розмінуванням в Косово знаходяться в межах мандату Тимчасової Місії ООН у Косові (МООНК), та видача ордерів на взяття під варту знаходиться в межах мандату безпеки СДК, отже ООН, враховуючи, що Рада Безпеки ООН прийняла Резолюцію 1244, що заснувала МООНК та СДК. ООН мала правоздатність окрему від своїх держав-членів, та не була договірною стороною Конвенції. Оскільки МООНК та СДК поклалися, за їх ефективність, на підтримку держав-членів, Конвенція не могла тлумачитися таким чином, щоб підпорядкувати дії або бездіяльність Договірних Сторін пильному розгляду Суду. Це могло би завадити виконанню ключової місії ООН по збереженню миру. Суд дійшов висновку щодо відсутності необхідності розглядати питання своєї компетенції при розгляді скарг проти Франції про екстериторіальні дії чи бездіяльність.

Справи стосовно конфлікту у Чечні

На сьогоднішній день Європейський Суд з прав людини виніс більше 230 рішень, знаходячи порушення Конвенції у зв'язку з озброєним конфліктом в Чеченській Республіці Російської Федерації³. Більше 350 випадків знаходяться на розгляді. Близько 60% клопотань стосуються насильницьких зникнень; інші питання включають вбивства і поранення цивільних осіб, знищення житла і майна, застосування сили без вибору цілей, використання протипіхотних мін, незаконне затримання, тортури і нелюдські умови утримання.

Заявники найчастіше посилаються на статті 2 (право на життя), 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження), 5 (право на свободу і безпеку), 8 (право на повагу приватного і сімейного життя), 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) та 14 (заборона дискримінації) Конвенції та статтю 1 (захист власності) Протоколу № 1 до Конвенції.

Перші рішення були винесені Судом в 2005 році і стосувалися непропорційного застосування сили під час військової кампанії у 1999-2000 роках ([Ісаєва, Юсупова та Базаєва проти Росії та Ісаєва проти Росії](#), судові рішення від 24 лютого 2005 року).

У ряді випадків, державні військовослужбовці були визнані винними, поза межами даної справи, у вбивствах родичів заявників ([Хашиєв та Акаєва проти Росії](#), судові рішення від 24 лютого 2005 року; [Мусаєв та інші проти Росії](#), судові рішення від 26 липня 2007 року; [Амусєва та інші проти Росії](#), судові рішення від 25 листопада 2010 року).

2 грудня 2010 року, у рішенні по справі [Абуєвої та інших проти Росії](#), суд дійшов висновку, що в проведенні розслідування по цій справі Росія явно проігнорувала законну силу попереднього зобов'язувального рішення Суду по справі [Ісаєвої проти Росії](#) від 24 лютого 2005 року щодо неефективності зазначених процедур кримінального провадження. Суд підкреслив, що будь-які заходи, прийняті в процесі виконання судових рішень, повинні бути сумісні з висновками, викладеними в рішенні суду. Суд запропонував Комітету міністрів Ради Європи винести рішення по справі з посиланням на статтю 46 (обов'язкова сила рішень) Конвенції.

Інші нещодавні судові рішення включають: [Екмухамбетов та інші проти Росії](#) (29 березня 2011 року), яке стосувалося російського військового авіаційного удару по селу в Чечні у вересні 1999 року, де загинуло п'ятеро людей і було знищено будинки і майно; [Ташухаджієв проти Росії](#) (25 жовтня 2011 року), яке стосувалося зникнення молодого чоловіка в Чечні після затримання групою військовослужбовців в 1996 році; [Індербієва проти Росії та Кадірова та інші проти Росії](#) (27 березня 2012 року), яке стосувалося заявлених вбивств та відсутності ефективного розслідування за фактом смерті чотирьох цивільних жінок під час операцій із забезпечення безпеки російських військовослужбовців в Чеченській Республіці у 2000 році; [Умарова та інші проти Росії](#) (31 липня 2011 року), яке стосувалося зникнення людини, чоловіка та батька п'ятих дітей, та недостатнього розслідування фактів навколо нього; [Гакаєва та інші проти Росії](#) (10 жовтня 2013 року), яке стосувалося заявлених викрадень російськими військовослужбовцями в період з 2000 року по 2005 рік серед білого дня в різних громадських місцях у Чечні.

³ Відповідь Росії на судові рішення щодо конфлікту в Чечні та невіршених питань представлені в [«Новій редакції меморандуму від травня 2010 року»](#), яка підготовлена Радою Європейського департаменту виконання судових рішень Європейського суду з прав людини за «Дії сил безпеки у Чеченській Республіці Російської Федерації: загальні заходи з виконання постанов Європейського суду з прав людини».

У своєму рішенні по справі [Аслаханова та інших проти Росії](#) від 18 грудня 2012 року, стосовно скарг, поданих 16 заявниками, Суд встановив, що нерозслідування зникнень, які мали місце в період між 1999 і 2006 роками на російському Північному Кавказі був системною проблемою, для якої не було ефективного засобу правового захисту на національному рівні.

Суд виклав два типи **загальних заходів, які необхідно вжити Росії** для вирішення цих проблем: полегшити триваючі страждання родинам загиблих; та виправити структурні недоліки кримінального провадження. Росія була повинна негайно підготувати відповідну стратегію і представити її Комітету міністрів з нагляду її реалізації. У той же час, Суд вирішив не відкладати розгляд подібних справ, що знаходяться в його провадженні.

Рішення по справі [Турлуєва проти Росії](#) від 20 червня 2013 року, яке стосувалося зникнення молодого чоловіка в жовтні 2009 року після того, як в останнє його бачили в приміщенні поліцейського управління в Грозному. Суд виявив три **порушення статті 2** (право на життя) Конвенції, у зв'язку з вірогідною смертю молодого чоловіка через нездатність держави захистити його життя та через непроведення ефективного розслідування його зникнення.

Суд підкреслив, що російські органи влади були достатньо інформовані про серйозність проблеми насильницьких зникнень на Північному Кавказі та її наслідки, небезпечні для життя, і що вони останнім часом зробили низку кроків для більш ефективного проведення дослідження цього виду злочинів. Він встановив, зокрема, що органи влади повинні були, але не спромоглися вжити належних заходів для захисту життя сина заявника, як тільки вони дізналися про його зникнення.

Рішення по справі [Абдулханова та інших проти Росії](#) від 3 жовтня 2013 року, яке стосувалося військового удару Росії по селу в Чечні в лютому 2000 року, в результаті якого загинули 18 родичів заявників.

Вперше у справі щодо збройного конфлікту в Чечні уряд Росії визнав, що мало місце порушення статті 2 (право на життя), як відносно використання сили зі смертельним результатом, так і щодо зобов'язання органів влади з розслідування цих обставини.

Суд зазначив, що сторони не оспорювали того факту, що заявники та їхні близькі родичі стали жертвами застосування смертоносної сили і що не проводилося такого розслідування, яке було б здатне встановити обставини. Цих міркувань було достатньо для того, щоб зробити висновок про те, що мало місце **порушення статті 2** (право на життя) Конвенції, як в його змісті, так і в процесуальному аспекті.

Далі Суд визнав, що оскільки у справі заявників розслідування кримінальної справи про використання сили зі смертельним результатом було неефективним, ефективність будь-якого іншого засобу захисту була підірвана. Відповідно, там мало місце порушення права заявників на ефективний засіб правового захисту відповідно до **статті 13** (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції.

Рішення по справі [Піцаєва та інші проти Росії](#) від 9 січня 2014 року, яке стосувалося зникнень 36 чоловіків після того, як вони були викрадені в Чечні групами озброєних чоловіків, таким чином, що нагадував спецоперацію, в період між 2000 і 2006 роками.

У цій справі Суд підтвердив свій висновок у попередніх справах, що ситуація обумовлена системною проблемою невиконання розслідування таких злочинів, для яких не було ефективного засобу правового захисту на національному рівні.

Суд встановив, що в цій справі було **порушення статті 2** (право на життя) Конвенції, як через зникнення родичів заявників, які мали бути визнані померлими, так і через неналежність розслідування викрадень; **порушення статті 3** (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) стосовно заявників через зникнення їх

родичів та відповідь органів влади на їхні страждання; **порушення статті 5** (право на свободу та особисту недоторканність) через незаконне затримання родичів заявників; і **порушення статті 13** (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції.

Справи стосовно війни у Боснії і Герцеговині

Паліч проти Боснії і Герцеговини

15 лютого 2011 року.

Ця справа стосувалася зникнення під час війни в Боснії і Герцеговині воєначальника, який на той час командував одним з місцевих військових формувань. В липні 1995 року, після протиборства з місцевими військовими формуваннями збройні сили боснійських сербів Республіки Сербської (ВРС, які склалися в основному з сербів) взяли під контроль область Жепи в Боснії і Герцеговині, він пішов на переговори про умови капітуляції своїх сил і зник. Його дружина спробувала кілька разів дізнатися про його долю з офіційних джерел, але безуспішно. Вона скаржилася, що Боснія і Герцеговина не розслідували зникнення і смерть чоловіка, і що в результаті вона страждала протягом багатьох років.

Суд постановив **про відсутність порушення статті 2** (право на життя), **3** (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність поводження) або **5** (право на свободу та особисту недоторканність) Конвенції. Було встановлено, що заява прийнятна, факт зникнення чоловіка заявниці не був врахований до 12 липня 2002 року – до моменту ратифікації Конвенції Боснією і Герцеговиною. Надалі Суд зазначив, що, незважаючи на початкові затримки, розслідування нарешті ідентифікувало останки чоловіка заявниці. Це само по собі було значним досягненням, враховуючи, що більше 30 тисяч осіб пропали безвісті під час війни в Боснії і Герцеговині. Органи прокуратури були незалежними, і хоча існували деякі побоювання щодо одного з членів слідчої комісії цієї справи, вони не вплинули на проведення триваючого кримінального розслідування. Крім того, після довгої і жорстокої війни, Боснії і Герцеговині довелося робити вибір в плані пріоритетів і ресурсів.

Об'єднання матерів Сребрениці та інші проти Нідерландів

10 червня 2013 року (рішення про прийнятність).

Ця справа стосувалася скарги родичів жертв різанини в Сребрениці 1995 року та неурядової організації, що представляла інтереси родичів жертв, рішення судів Нідерландів оголосили справу проти Організації Об'єднаних Націй (ООН) неприйнятною на тій підставі, що ООН користуються імунітетом від юрисдикції національних судів. Спираючись, зокрема, на статтю 6 (право на справедливий судовий розгляд) Конвенції, заявники стверджували, зокрема, що цим рішенням були порушені їх права на доступ до суду.

Суд визнав скаргу **неприйнятною**, як щодо неурядової організації так і окремих заявників. Було встановлено, що неурядова організація сама не була постраждалою від факту, заявленого у скарзі та, таким чином, не могла бути «жертвою» порушення Конвенції. Що стосується окремих заявників, Суд відхилив скаргу як явно необґрунтовану, оскільки імунітет ООН був наданий із законною метою. Суд постановив зокрема: що проведення військових операцій відповідно до Глави VII Статуту ООН в рамках національної юрисдикції дозволяє державам втручатися в ключові місії ООН для забезпечення міжнародного миру і безпеки; що цивільний позов не відміняє імунітет, крім випадку, коли його засновано на твердженні про особливо тяжке порушення міжнародного права, навіть геноцид; і при відсутності альтернативного доступу до юрисдикції не зобов'язує національні суди втручатися.

Мактоуф та Дамьянович проти Боснії і Герцеговини

18 липня 2013 року (Велика Палата).

Обидва заявники у цій справі були засуджені судом Боснії і Герцеговини за військові злочини, скоєні стосовно цивільного населення під час війни 1992-1995 років. Вони скаржилися, зокрема, на те, що більш суворий кримінальний закон, а саме Кримінальний кодекс Боснії і Герцеговини 2003 року, був застосований до них заднім числом, замість того, який застосовувався у той час, коли вони скоїли злочини, – у 1992 і 1993 роках відповідно, а саме – Кримінальний кодекс Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії 1976 року.

Суд постановив, що мало місце **порушення статті 7** (заборона беззаконного покарання) Конвенції. Враховуючи тип злочинів, за якими заявники були засуджені (військові злочини, на відміну від злочинів проти людяності) і ступень тяжкості (жоден із заявників не був притягнутий до кримінальної відповідальності за позбавлення життя), Суд встановив, що заявники могли отримати м'який вирок, коли застосовувався Кодекс 1976 року. Оскільки існувала реальна можливість того, що застосування Кодексу 2003 року заднім числом може спрацювати в невідповідному для заявників сенсі за специфічних обставин цієї справи, Суд зазначив, що їм не було надано ефективних гарантій проти накладення більш тяжкого покарання.

Справи стосовно вірмено-азербайджанського конфлікту у Нагорному Карабаху⁴

Заяви, що подавалися на розгляд до Великої Палати.

Чірагов та інші проти Вірменії (№ 13216/05)

14 грудня 2011 року (Велика Палата – рішення про прийнятність).

Заявники були азербайджанськими громадянами курдського походження, які до 1992 року мешкали в районі Лачіна, який знаходиться між Нагорним Карабахом і Республікою Вірменія. Його населення значною мірою складалося з азербайджанців і курдів. Вони стверджують, що у 1992 році через ескалацію військового конфлікту були змушені бігти в Баку (Азербайджан) і так і не змогли повернутися, оскільки Лачін опинився під ефективним контролем Вірменії. Крім того, вони стверджують, що втратили усілякий контроль над їх власністю і житлом і стали жертвами дискримінації через своє етнічне походження і релігійну приналежність. Вони спиралися на статтю 1 (захист власності) Протоколу № 1 до Конвенції та на статтю 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя та житла), 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) і 14 (заборона дискримінації) Конвенції.

У рішенні про прийнятність від 14 грудня 2011 року, Велика Палата оголосила скарги заявників прийнятними. По-перше, вона постановила, що факт триваючих переговорів в рамках Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) по нагірно-карабаському конфлікту щодо переселення біженців і внутрішньо переміщених осіб, а

⁴. За радянської системи територіального управління, Нагорний Карабах був автономною областю Азербайджанської Радянської Соціалістичної Республіки. Його населення становило приблизно 75% вірменів і 25% етнічних азербайджанців. Військові дії почалися в 1988 році, що збіглося з вимогою Вірменії включити цю область до складу Вірменії. Азербайджан став незалежним у 1991 році. У вересні 1991 року Рада Нагірного Карабаху заявила про створення «Нагорно-Карабаської Республіки» («НКР») і в січні 1992 року парламент «НКР» оголосив незалежність від Азербайджану. Конфлікт поступово переріс в повномасштабну війну, до підписання угоди про припинення вогню у 1994 році. Незважаючи на переговори по мирному вирішенню конфлікту під егідою Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) і Мінської групи, конфлікт не досяг політичного врегулювання. Самопроголошена незалежність «НКР» не була визнана жодною державою або міжнародною організацією.

також питання компенсації, не заважають суду розглядати скарги заявників. Він відхилив заперечення уряду Вірменії про те, що заяви виходять за рамки тимчасової юрисдикції Суду, встановивши, що відсутність доступу заявників до їх житла та майна повинна була розглядатися як тривала ситуація, яку Суд міг розглядати з 26 квітня 2002, коли Вірменія ратифікувала Конвенцію. Суд також відхилив заперечення уряду Вірменії про те, що заява була представлена поза строком. У той же час, Велика палата приєднала до суті справи наступні питання: чи проводив уряд Вірменії ефективний контроль відповідної області; чи були надані заявниками достатні докази своєї ідентичності та власності на майно, про яке йдеться, і чи можуть вони таким чином стверджувати, що вони стали жертвами порушень, передбачуваних Конвенцією; і, чи існують ефективні засоби правового захисту на національному рівні, які мали використовуватися заявниками.

22 січня 2014 р. Велика палата провела слухання по суті справи, а також винесла попередні заперечення обставинами, які були приєднані до суті справи у рішенні про прийнятність.

Саргсян проти Азербайджану (№ 40167/06)

14 грудня 2011 року. (Велика Палата – рішення про підсудність)

Заявник помер після подання заяви і зараз його інтереси представляють вдова та діти. Він був етнічним вірменом, який до 1992 р. проживав у селищі Гюлістан Шаумянівського району, яке на той час знаходилося на території колишньої Азербайджанської Радянської соціалістичної республіки на північному кордоні Нагорного Карабаху. Шаумянівський район було об'явлено частиною території «Нагорно-Карабаської Республіки», яка проголосила свою незалежність від Азербайджану у січні 1992 р. та зі слів заявника 82% населення Шаумянівського району на той момент були, як і він, етнічними вірменами. В своїй заяві до Суду заявник стверджував, що він та його родина були вимушені залишити свій дім та переїхати до Вірменії після бомбардування його селища азербайджанськими військами у 1992 р. Він скаржився на його вимушене переміщення та неспроможність згодом користуватися своїм житлом та майном, а також відвідати могили своїх родичів. Він також скаржився на дискримінацію з приводу його етнічного походження та релігійних переконань. Він посилався на статтю 1 (захист майна) Протоколу № 1 Конвенції та статей 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя та житла), 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) та 14 (заборона дискримінації) Конвенції.

В своєму рішенні про прийнятність від 14 грудня 2011 року Велика Палата заявила про часткову прийнятність позову заявника. Зазначивши, що між сторонами наявний спір щодо здатності уряду Азербайджану здійснювати ефективний контроль над Гюлістаном, Суд приєднався до заперечення уряду стосовно того, що йому бракує юрисдикції, та він не несе відповідальність за статтею 1 (зобов'язання поважати права людини) Конвенції стосовно своєї перевірки обставин справи. Крім того, Суд додав до розгляду по суті справи наступні питання: чи міг заявник просити про отримання статусу жертви через відсутність тривалого доступу до могил своїх родичів у Гюлістані, чи існували будь-які засоби правового захисту на національному рівні, які мав використати заявник. В той же час Суд відхилив заперечення уряду на підставі заяви, яку він зробив під час ратифікації Конвенції та заперечення стосовно того, що заява не підпадає під тимчасову юрисдикцію суду, встановивши, що відсутність доступу заявника до його майна слід вважати тривалою обставиною, яку Суд міг розглянути, починаючи з 15 квітня 2002 року, дати ратифікації Конвенції Азербайджаном. Велика

Палата також відхилила заперечення уряду Азербайджану стосовно того, що заява була подана з порушенням строків.

5 лютого 2014 р. Велика Палата провела слухання по суті справи, а також винесла попередні заперечення, які були приєднані до суті справи у рішенні про прийнятність.

Справа про Катинський масовий розстріл в часи Другої Світової Війни

Яновіц та інші проти Росії

21 жовтня 2013 р. (Велика Палата).

Справа про скарги родичів жертв Катинського масового розстрілу 1940 року, в якому було вбито кілька тисяч польських військовополонених радянським Народним комісаріатом внутрішніх справ НКВС, стосовно того, що російська влада недостатньо розслідувала обставини масового розстрілу. Посилаючись, зокрема, на статті 2 (право на життя) та 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції, заявники скаржилися на те, що російська влада не здійснила ефективного розслідування смерті їх родичів та продемонструвала зневажливе ставлення до всіх запитів на отримання інформації стосовно долі їхніх родичів.

Суд постановив, що він **не має компетенції розглядати скарги в рамках статті 2** (право на життя) та про **відсутність порушення статті 3** (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції. Було встановлено, що Суд не мав компетенції перевірити достатність розслідування подій, які відбулися до моменту прийняття Конвенції у 1950 році. Більш того, до моменту набуття чинності Конвенції на території Росії, смерть польських військовополонених була встановлена як історичний факт та не залишилося жодних сумнівів стосовно їх долі, які могли б стати приводом для порушення статті 3 відносно заявників.

Суд надалі постановив, що **Росія порушила свої зобов'язання відповідно до статті 38** (обов'язок надати необхідну допомогу в розслідуванні справи) Конвенції. Він підкреслив, що країни-учасники зобов'язані виконувати обов'язок щодо надання доказів за запитами і визнав, що Росія, відмовившись від надання основного процедурного рішення, яке залишилося засекреченим, не виконала свій обов'язок. Російські суди не проводили незалежний аналіз причин збереження його секретності.

Міждержавна справа стосовно грузинсько-російського питання

Заява знаходиться на стадії розгляду Великою палатою

Грузія проти Росії (II) (№ 38263/08)

13 грудня 2011 року (рішення про прийнятність) – поступка юрисдикції на користь Великої Палати в квітні 2012 року.

Ця справа стосується збройного конфлікту між Грузією та Російською Федерацією на початку серпня 2008 року Уряд Грузії звинувачує Російську Федерацію у тому, що вона допустила або створила адміністративну практику шляхом невибіркового та непропорційних нападів збройних сил Росії на цивільних осіб та їх майно та контролювання ними сепаратистського руху в двох автономних регіонах Грузії – Абхазії та Південній Осетії. Уряд Російської Федерації відхиляє звинувачення уряду Грузії, запевняючи, що збройні сили Російської Федерації не здійснювали напади, а захищали цивільне населення Південної Осетії та Абхазії проти грузинських агресорів. Додатково до міждержавної справи суд одержав велику кількість окремих заяв у зв'язку з тим самим конфліктом проти Грузії та Росії, які перебувають на розгляді.

Уряд Грузії посилається на статті 2 (право на життя), 3 (заборона катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження), 5 (право на свободу та особисту недоторканність) та 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції, а також на статтю 1 (захист майна) Протоколу № 1, статтю 2 (право на освіту) Протоколу № 1 та статті 2 (свобода пересування) Протоколу № 4 Конвенції.

Слухання Палатою проводилося 22 вересня 2011 року. Суд оголосив заяву прийнятною рішенням від 13 грудня 2011 року.

3 квітня 2012 року Палата поступилася юрисдикцією на користь Великої Палати.

Справи стосовно міжнародних військових операцій в Іраку

Аль-Саадун і Муфді проти Сполученого Королівства

2 березня 2010 року.

Заявники є двома мусульманами-сунітами з південного Іраку та колишніми високопосадовцями від партії «Баас», яких звинувачували в участі у вбивстві двох британських солдат майже одразу після вторгнення в Ірак у 2003 році. Вони скаржилися на те, що британська влада перевела їх до іракської тюрми 31 грудня 2008 року та на те, що для них існувала реальна загроза несправедливої страти через повішування.

Суд, в своєму Рішенні про прийнятність справи від 30 червня 2009 р., визнав, що Сполучене Королівство здійснювало повний та виключний контроль передусім за допомогою військових та за законом відносно місць утримання заявників. Суд встановив, що заявники знаходилися під юрисдикцією Сполученого Королівства та залишалися там до їх фізичного переведення під варту іракської влади 31 грудня 2008 року.

Відповідно до судового рішення від 2 березня 2010 року Суд встановив факт **порушення статті 3** (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції, дійшовши висновку, що переведення заявників до іракської тюрми зробило їх об'єктом жорстокого поводження. Зокрема, було відмічено, що органи влади Іраку не надавали будь-яких обов'язкових гарантій стосовно того, що вони не стратять заявників. Суд надалі встановив факт **порушення статті 13** (право на ефективний засіб юридичного захисту) **та статті 34** (право на індивідуальні заяви) Конвенції, зазначаючи, що британський уряд не дотримався вказівки суду та не вжив заходів задля запобігання переведенню заявників до іракської тюрми. Таким чином, в рамках **статті 46** (обов'язкова сила рішень та їх виконання) Конвенції, Суд подав клопотання до уряду Сполученого Королівства щодо вжиття усіх можливих заходів для отримання гарантії від органів влади Іраку стосовно того, що заявники не будуть страчені.

Аль-Скейні та інші проти Сполученого Королівства

7 липня 2011 року (Велика Палата).

Ця справа стосується смертей шести близьких родичів заявника, загиблих у Басрі в 2003 році, коли Сполучене Королівство було окупаційною державою: троє жертв були застрелені або смертельно поранені британськими солдатами; одна отримала смертельні поранення під час перестрілки між британським патрульним та невідомою озброєною особою; одну людину було побито британськими солдатами та скинуто в річку, де вона потонула; та одна особа померла на британській військовій базі, маючи 93 поранення на своєму тілі.

Суд постановив, що за виключних обставин, які походять від презумпції права

Сполученого Королівства відносно забезпечення безпеки на південному сході Іраку від 1 березня 2003 року по 28 червня 2004 року, Сполучене Королівство мало юрисдикцію в рамках статті 1 (зобов'язання поважати права людини) Конвенції відносно цивільних осіб, яких було вбито протягом операцій з забезпечення безпеки, які проводилися солдатами Сполученого Королівства у Басрі. Було встановлено факт порушення проведення незалежного та ефективного розслідування смертей родичів п'яти з шести заявників з **порушенням статті 2** (право на життя) Конвенції.

Аль-Джедда проти Сполученого Королівства

7 липня 2011 року (Велика Палата).

Ця справа стосується утримання під вартою цивільної особи громадянина Іраку більше трьох років в ізоляторі м. Басри, який знаходився під контролем британських військ.

Суд встановив, що утримання під вартою заявника приписували Сполученому Королівству, тому, під час утримання під вартою він підпадав під юрисдикцію Сполученого Королівства в рамках статті 1 (зобов'язання поважати права людини) Конвенції. Далі було встановлено факт **порушення статті 5 § 1** (право на свободу та особисту недоторканість) Конвенції, враховуючи, зокрема, те, що жодна з відповідних резолюцій ООН не висувала ні чітких, ні непрямих вимог до Сполученого Королівства стосовно розміщення особи, яка, на думку органів влади, загрожувала безпеці Іраку, у невизначеному місці утримання без пред'явлення звинувачень.

Прітчард проти Сполученого Королівства

18 березня 2014 р. (рішення про вилучення).

Ця справа стосувалася смертельного поранення солдата Територіальної армії (добровольча частина резерву Сполученого Королівства), який служив в Іраку. Цю скаргу подав його батько, який звинуватив владу Сполученого Королівства у непроведенні повного та незалежного розслідування смерті його сина.

Суд прийняв до уваги **мирову угоду**, якої досягли сторони. Переконавшись у тому, що угода базувалася на повазі прав людині, які було визначено в Конвенції та її Протоколах, та не знайшовши підстав для обґрунтування довготривалого розгляду заяви, Суд вирішив **вилучити її з реєстру справ** відповідно до статті 37 (вилучення заяв з реєстру справ) Конвенції.

Заява стосовно британських збройних сил на стадії розгляду

Хассан проти Сполученого Королівства (№ 29750/09)

Заяву передано уряду Сполученого Королівства 30 серпня 2011 р. – поступка юрисдикції на користь Великої палати в червні 2013 року.

Ця справа стосується дій британських збройних сил в Іраку, екстериторіальної юрисдикції та застосування Європейської Конвенції з прав людини в контексті міжнародного збройного конфлікту. Заявник стверджує, що його брат був заарештований і утримувався британською армією в Іраку та згодом був знайдений мертвим за невідомих обставин. Він скаржиться на те, що в рамках статті 5 §§ 1, 2, 3 та 4 (право на свободу та особисту недоторканість) Конвенції, арешт та утримання під вартою були випадковими та незаконними та не були забезпечені процесуальними гарантіями. Він також скаржиться в рамках статей 2 (право на життя), 3 (заборона катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) та 5 Конвенції на те, що британські органи влади не провели розслідування обставин утримання, жорстокого поводження та загибелі його брата.

Цю справу відклали до розгляду судом справи «Аль-Скейні та інші проти Сполученого Королівства» (див. вище), а потім її передали до Британського уряду для розгляду 30 серпня 2011 року. 4 червня 2013 р. Палата, до якої було передано справу, поступилася юрисдикцією на користь Великої Палати.

11 грудня 2013 року Велика Палата провела [слухання](#) справи.

Заява стосовно збройних сил Нідерландів на стадії розгляду

Джалуд проти Нідерландів (№ 47708/08)

Заяву [передано](#) уряду Нідерландів 6 грудня 2011 року – [поступка юрисдикції](#) на користь Великої палати в липні 2013 року.

Справа стосується обвинувачення в розстрілі цивільної особи, громадянина Іраку, військовослужбовцем армії Нідерландів, членом Сил стабілізації в Іраку (SFIR). Заяву подав його батько, який поскаржився в рамках статті 2 (право на життя) Конвенції про те, що розслідування розстрілу було недостатньо незалежним та неефективним.

9 липня 2013 року Палата, до якої було передано справу, поступилася юрисдикцією на користь Великої палати.

19 лютого 2014 року Велика Палата провела [слухання](#) справи.

Справа стосовно війни у Хорватії

Маргус проти Хорватії

27 травня 2014 р. (Велика Палата).

Ця справа стосувалася обвинувачення в 2007 році колишнього командира хорватської армії у військових злочинах проти мирного населення, які відбувалися в 1991 році. Заявник поскаржився зокрема на те, що його право на справедливий трибунал та особистий захист було порушено. Далі він заявив про те, що кримінальні злочини, в яких його звинувачували, були ідентичними тим, що розглядалися в суді стосовно нього та відносно яких були закриті справи відповідно до Закону про загальну амністію.

Суд встановив факт [відсутності порушення статті 6 §§ 1 та 3 \(с\)](#) (право на справедливий суд) Конвенції, враховуючи те, що видалення заявника з залу суду не завдало шкоди його правам захисту в тій мірі, яка не сумісна з цим положенням.

Суд далі встановив, що [стаття 4](#) (право не бути притягненим до суду або покараним двічі) [Протоколу № 7](#) Конвенції [не застосовувалася](#) відносно обвинувачень заявника у скоєнні злочинів, які розглядалися в суді, які знято у 1997 році після набуття чинності Закону про загальну амністію. В той же час справу було об'явлено [неприйнятною](#) відповідно до статті 4 Протоколу № 7 Конвенції стосовно права заявника не бути засудженими або покараним двічі за тими обвинуваченнями, які висувалися прокурором у січні 1996 року. Суд встановив, зокрема, зростаючу тенденцію надання амністій у міжнародному законодавстві у справах відносно грубого порушення прав як неприйнятну. Суд вирішив, що представивши новий обвинувальний акт проти заявника та звинувачуючи його у військових злочинах проти мирного населення, органи влади Хорватії діяли відповідно до вимог статті 2 (право на життя) та статті 3 (заборона катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції та дотримувалися рекомендацій різноманітних міжнародних органів.

Справи стосовно українсько-російського питання

Заяви, які знаходяться на стадії розгляду

Україна проти Росії (I) (№ 20958/14)

Заяву подано в березні 2014 року.

Цю заяву було подано після подій в Криму та послідуєчого зростання конфлікту на південному сході України. Уряд України також подала запит за Правилем 39 («Тимчасові заходи»⁵) Судового регламенту на введення тимчасових заходів до уряду Російської Федерації, які, поміж усього, мають обмежувати ті заходи, які можуть загрожувати життю та здоров'ю мирного населення України.

13 березня 2014 року Суд виніс рішення застосувати Правило 39 (тимчасові заходи) Судового регламенту. З метою запобігання порушення Конвенції, обидві Сторони утрималися від вжиття будь-яких заходів, зокрема, військових дій, які можуть викликати порушення конвенційних прав мирного населення, включаючи можливість загрози їх життю та здоров'ю, та погодилися виконувати свої обов'язки в рамках Конвенції, особливо в рамках статей 2 (право на життя) та 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції.

Україна проти Росії (II)

Заяву було подано для ознайомлення російському уряду в червні 2014 року.

13 червня 2014 року Україна подала нову заяву до суду з проханням ввести тимчасові заходи проти Росії відносно шістнадцяти дітей та двох вчителів, яких вивезли з України до Росії.

Того ж дня Суд вирішив застосувати тимчасовий захід відповідно до Правила 39 («Тимчасові заходи») Судового регламенту з проханням до Росії поважати права зазначених осіб відповідно до Конвенції та негайно повернути їх до України. В той же час Суд звернувся до Росії з запитом про надання інформації про обставини вивезення цих осіб та їх перебування на території Росії та те, як виконується цей тимчасовий захід. Тимчасовий захід було знято після переконання в тому, що зазначені особи повернулися до України.

Україна проти Росії (III) (№ 49537/14)

Заяву подано в липні 2014 року.

9 липня 2014 року Україна подала нову заяву до суду з проханням ввести тимчасові заходи проти Росії у зв'язку з утриманням в Сімферополі під вартою Хайсера Джемільова (сина члена парламенту України). Додатково була подана окрема заява (№ 49522/14) проти України та Росії стосовно того ж предмету розгляду з запитом на введення тимчасового заходу.

10 липня 2014 р. Суд застосував Правило 39 Судового регламенту та зазначив те, що уряд України та Росії мають забезпечити дотримання прав Хайсера Джемільова відповідно до Конвенції, включаючи, зокрема, повагу до його особистої безпеки та його права на юридичну допомогу.

Окремі заяви, що мають відношення до справи

До 12 серпня 2014 року до суду було подано близько п'ятдесяти п'яти заяв проти

⁵ Такі заходи приймаються як частина досудової процедури, згідно із Правилем 39 Судового регламенту, на запит сторони або будь-якої іншої пов'язаної зі справою особи, або за ініціативою самого суду, в інтересах сторін та належного проведення судового процесу. Суд приймає рішення про введення тимчасового заходу лише після перегляду усієї необхідної інформації, він враховує існування можливості реальної загрози завдання серйозної, незворотної шкоди, якщо такий захід не застосовано. Дивіться також інформаційний лист [«Тимчасові заходи»](#).

України та Росії або однієї з тих Країн, які мають відношення до подій у Криму та південному сході України.

У певній кількості цих справ була неминуча загроза порушення статей 2 (право на життя) або 3 (заборона нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження) Конвенції, зокрема, Суд застосував Правило 39 («Тимчасові заходи») Регламенту Суду та зазначив, що відповідальний(і) уряд(и) повинен(і) негайно вжити заходів для забезпечення поваги до прав зазначених осіб відповідно до Конвенції та повідомити про вжиті заходи до Суду.
